

některým věřitelům má se dostati plné úhrady jejich pohledávek, záležejících v soudních útratách, kdežto kapitálové pohledávky v šech věřitelů mají dojíti jen částečné úhrady. Toto přednostní postavení soudních útrat není odůvodněno vyrovnacím řádem, jenž v § 24 přiznává útratám jako příslušenství stejné pořadí s hlavní pohledávkou. Dlužno proto při vyrovnání naložiti se soudními útratami stejně jako s hlavní pohledávkou i co do úhrady. Výhody poskytnuté jen některým věřitelům, byť i pouze co do příslušenství, bez výslovného svolení ostatních věřitelů, odporují § 46 (3) vyrovn. ř., a je napadené usnesení dle § 50 (2) vyrovn. ř. správně odůvodněno.

Čís. 1401.

Společenstva výrobní a hospodářská (zákon ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák.).

Při zápisu odštěpného závodu do rejstříku nesmí se soud odštěpného závodu pouštěti do zkoumání jiných podmínek než těch, jež jsou uvedeny v §§ 6 a 9 zákona o společenstvech. Jmenovitě nemůže zkoumati, zda společenstvo vyhovuje předpisům §§ 1 a 3 zákona.

(Rozh. ze dne 10. ledna 1922, R I 1565/21.)

Obchodní soud v Praze nevyhověl žádosti pobočního závodu banky, jejíž hlavní závod byl již zapsán do rejstříku krajského soudu v Liberci, by povolen byl zápis pobočky do rejstříku společenstevního. **D u v o d y:** Dle účelu § 2 stanov není předmětem podniku přímá podpora členů v jich výdělků a hospodaření společnou hospodářskou činností, ježto nesměřuje ani k výrobě nových hospodářských statků a tím podmíněnému rozmnožení příjmu členů, ani k racionelní spotřebě statků těch a tím podmíněnému zmenšení výdajů členů, ani konečně k zachování hospodářských statků členy nabytých tak, že založené sdružení nemá ani v podstatě povahy společenstev po rozumu § 1 zákona ze dne 9. dubna 1873, čís. 70 ř. zák. Sdružení toto má dle § 2 stanov za předmět provozování obchodů bankovních, jichž ve formě společenstevní provozovati nelze, a členové mají ve svém výdělků a hospodaření podporování býti jen nepřímou, rozdělením docíleného zisku. Nehledě k tomu dodatek »in der Tschechoslovakei« jest nesprávným, ježto »Tschechoslovakei« není ani v jazyku německém označení čsl. republiky. Značí-li, že činnost družstevní vztahuje se na celé státní území republiky čsl., pak není označení to pravdivým, ježto většina členstva bydlí u západní a severozápadní hranice republiky a jen ojediněle v ostatních částech. Z důvodů těch nelze odštěpného závodu založeného sdružení jako společenstva do rejstříku společenstevního zapsati, třeba by hlavní závod sdružení toho již ve společenstevním rejstříku zapsán byl, poněvadž soud odštěpného závodu rozhoduje o podané opovědi samostatně (§ 10 cit. zák.). **R e k u r s n í s o u d** usnesení potvrdil. **D ů v o d y:** Vzhledem k § 11 zák. společ. nemůže býti pochyby o oprávněnosti obchodního soudu, u něhož se za zápis odštěpného závodu v Praze žádalo, ku zkoumání, zda smlouva společenstevní odpovídá zákonu (§ 2 min. nař. ze dne 14. května 1873, čís. 71 ř. zák.) a jest věcí přihlašovatelky, by se se o odstranění dotyčných závad postarala. Citování §§ 6 a 9 společens. zák. v § 10 má povahu předpisu formálního o provádění zápisů

do rejstříku společenstevního, a jich uveřejňování. Ve věci samé dlužno poukázati na to, že při každém společenstvu a tedy i při tomto společenstvu musí předmět podniku přesně odpovídati účelu společenstevnímu, v § 1 zák. společen. vytčenému a musí tedy činnost společenstva vyhovovati rázu svépomocnosti členstva, totiž společnému provozování obchodu a poskytování úvěru ku zvelebení výdělků a živnosti členů. Jest tedy zejména vyloučena všeliká taková činnost, kde na základě sdružení kapitálu vklady členů mělo by se členům dostávat pouze výdělek (dividend) z činnosti výdělečné nikoliv na základě svépomocnosti mezi členy a se členy rozvinuté, a lze jen měrou podřadnou a účelu v § 1 cit. zák. vytčenému vyhovující připustiti též činnost na osoby třetí, nečleny, se vztahující, tedy na př. u společenstev úvěrních přijímání peněžních vkladů i od nečlenů. Otázka, zda dotyčné společenstvo provozuje též obchody (§ 13 cit. zák.) řídí se vždy jen dle předmětu společenstva a vždy jen v zákonném rámci svépomocnosti (§ 1 cit. zák.). Jest tedy napadené usnesení z důvodů tam uvedených a zákonu odpovídajících ospravedlněno a jest věcí stěžovatelky, by předmět společenstva zásadám §u 1 cit. zák. přizpusobila. Oduvodněno jest však napadené usnesení i co do firemního dodatku »in der Tschechoslovakei«, vždyť se tu jedná dle předložených dokladů o společenstvo dosud pouze v Liberci usídlené a zamýšlející vésti filiálku též v Praze. Neodpovídá dodatek ten skutečným poměrům, jimž každá firma odpovídati musí (§ 4 cit. zák.).

Nejvyšší soud zrušil usnesení nižších soudů a uložil prvému soudu, by, nepřihlížeje k užitému zamítacímu důvodu a doplně řádně řízení, znova rozhodl.

D ů v o d y:

Právní řád nemůže býti sám v sobě rozdělen, nemá-li nastati bezřadí. Dle § 8 zákona o společenstvech společenstvo po právu neexistuje, dokud nebylo zapsáno do rejstříku společenstvo roz. do rejstříku soudu závodu hlavního. Zápis do tohoto rejstříku jest tedy skutečností konstitutivní, právní existenci společenstva zakládající. Zdali zřízení společenstva odpovídá zákonu, tedy, zda sleduje cíle §u 1 zák. o společen. a zda jeho firma vyhovuje předpisům §u 4 téhož zákona — právě ty dvě otázky se tu namítly a právě jen ony mohou vzhledem k § 3 zák. v ohledu materiálním, t. j. mimo předepsané formální náležitosti přihlášky přijíti ve zřetel, musí zkoumáno býti prve než se zápis tento povolí, tedy soudem závodu hlavního, u něhož zápis musí býti proveden dříve, než se žádá za zápis u soudu závodu odštěpného (§ 21 odstavec třetí obch. zák. a § 7 odstavec druhý zák. o společen.). Byl-li zápis hlavního závodu právoplatně povolen a proveden, jest tím rozhodnuto, že tu všechny podmínky zákonnitého zřízení společenstva jsou, a proto § 8 praví, že společenstvo od té doby existuje právně. Není tedy nejen potřebí, aby se podmínky ty zkoumaly ještě jednou, když se žádá za zápis u soudu závodu odštěpného, nýbrž je to dokonce nepřípustno. Neboť jakmile by se to připustilo, mělo by to za následek, že soud odštěpného závodu, jenž měl-li by právo přezkoum., musil by v tom požívati úplné samostatnosti, došel by k výsledku právě opačnému, že tu totiž zákonné podmínky dány nejsou, a tak by tu byla o téže věci dvě sobě odporující rozhodnutí,

což protíví se základní zásadě právního úřadu, ovládající všechno právo formální, že dvakrát o téže věci rozhodovati nelze, že rozhodnutí jednou právoplatně učiněné má pro účastníky, pro něž vyneseno bylo, moc zákona, platnost pro vždy (§ 12 obč. zák.), a to platí i o rozhodnutích řízení nesporného (§ 18 nesp. říz.), kam věci rejstříkové patří (§ 15 odstavec druhý úv. zák. k obch. zák. a § 7 odstavec druhý zák. o společen.). A tento právním řádem perhorreskovaný odpor přivozují nižší stolice svým rozhodnutím, jimž přec rozhodnutí soudu hlavního závodu zvrátiti nemohou. Žadatelka z rozhodnutí tohoto soudu nabyla práv, vyvíjeti činnost podle svých stanov, a tím, že by vedlejší závod zapsán nebyl, nezmařila by se ani činnost, jež by vedlejšímu závodu připadla, nýbrž žadatelka byla by prostě nucena prováděti ji orgány závodu hlavního, a výsledek není jiný než stěžování činnosti společenstva, jehož právní existence uznána. K tomu speciálně ze zákona o společenstvech samého: § 10 praví, že odštěpný závod musí ohlášen býti u soudu pro něj příslušného a že při tom zachováváti jest předpisy §§ 6 a 9, t. j. ohledně výtahu stanov, jenž musí býti uveřejněn a zápisu změny stanov — otázky to, jež se daného případu netýčí. Jiné předpisy tu citovány nejsou, i plyne z toho jasně, že soud odštěpného závodu do zkoumání přes tento rámec pouštěti se nemá, zejména tedy ne, zda společenstvo vyhovuje předpisům §§ 1 a 3, t. j. má zákonitý účel a zákonitou firmu. Byl by jinak zákon místo předpisů §§ 6 a 9 prostě dosadil předpisy §§ 1 až 9. Tak celkem i nauka, ač o tom, zda soud odštěpného závodu oprávněn jest či není, legálnost zřízení společenstva zkoumati, přímo se nevyslovuje. Stross: Das öster. Gen. Ges. str. 79 klade si otázku, zda zápis odštěpného závodu vázán jest na sankci ř. 8, zda tedy ani odštěpný závod po právu nepozůstává, dokud nebyl v rejstříku zapsán, a dospívá k zápornému zodpovězení otázky: poněvadž v § 10 není § 8 citován, tedy se, praví, sankce jeho na odštěpný závod nevztahuje, zákon zcela patrně ji naň rozšířiti nechtěl, když citaci tu pomínil. Odštěpný závod existuje tedy právně i bez zápisu, jen jestli hlavní závod jest zapsán a společenstvo tedy existuje. A to úplně odpovídá duchu zákona: odštěpný závod není než vedlejší působiště společenstva, a když společenstvo jednou právně platně existuje, nemůže mu ani toto působiště býti odíráno. Tím, že je k zápisu přihlásí, vyhovuje jen své zákonné povinnosti, jež mu je uložena k vůli evidenci. Odepřením zápisu nezmaří se tedy působiště, nýbrž překáží se pouze evidenci. Co se týče firmy, má už Staub výklad pro docela obdobný případ, t. j. stran akciové společnosti. Dle čl. 211 obch. zák. také akciová společnost právně neexistuje, dokud nebyla zapsána do rejstříku roz. rejstříku hlavního závodu, a dle čl. 212 musí i zde pobočný závod přihlášen býti k zápisu u příslušného pro něj soudu. A tu praví Staub-Pisko § 5 k čl. 212 doslovně: »při přihlášce odštěpného závodu akciové společnosti není věci soudce přípustnost zvolené firmy zkoumati, když v rejstříku hlavního závodu již zapsána byla. Tím nabyla (společnost) práva, pod označenou firmou obchody provozovati.« A dokládá se německé praxe. Soud odštěpného závodu zkoumá jen dodatek k firmě, jenž se vztahuje na označení jeho odštěpnosti. Dle hořejších vývodů je tedy rekursní soud na omylu, když praví, že vzhledem k § 10 zák. o společen. nemůže býti pochyby o oprávněnosti soudu odštěpného závodu ku zkoumání, zda smlouva společenstevní odpovídá zákonu, a neprávem se dokládá ř. 3 min. nař. ze dne

14. května 1873, čís. 71 ř. zák. Ve skutečnosti § 10 zák. na takové právo vůbec souditi nedopouští, a § 3 nař. cit. nemá jiného smyslu, než že ukládá soudu dbáti zákona, i záleží tedy jen na tom, jak zákonu rozuměti; cituje-li § 4 zák., má na mysli soud' závodu hlavního, jakož vůbec §§ 1 až 9 jen závod hlavní na mysli mají, neboť o odštěpném mluví teprve § 10, a ten pak sám cituje ony předchozí, jichž zachování i soudu tohoto závodu ukládá a to jsou jen §§ 6 a 9. Konečně nelze nevpomenouti, že dle § 11 cit. min. nař., je-li odštěpný závod v obvodu soudu závodu hlavního, nezapíše se do rejstříku samostatně, nýbrž jen poznámkou při zápisu hlavního závodu. Ale nedá se ani myslet, že by soud' v takovém případě hlavní závod zapsal, zápis vedlejšího závodu však odmítl z důvodu nezákonnosti smlouvy neb hlavní firmy. Bude tedy takový vedlejší závod bez překážek zapsán, byl by to však odpor, kdyby jiný vedlejší závod, jenž podléhá soudu jinému, z udaných důvodů byl odmítnut. Poněvadž však jsou vážné pochybnosti i o legálnosti firmy, pokud jde o označení »in der Tschechoslovakei«, dlužno před rozhodnutím zjistiti, zdali zápis u soudu hlavního závodu vešel v právní moc a nepodléhá více rekursu, což vzhledem k době obou žádostí není na jevě.

Čís. 1402.

Sudiště podle § 87 j. n. předpokládá, že žalovaný je v čase žaloby majitelem závodu, není však podmíněno tím, že závod dosud se provozuje. Spor o pohledávku ze služebního poměru zaměstnance závodu jest sporem, vztahujícím se k závodu.

(Rozh. ze dne 10. ledna 1922, R I 1571/21.)

Žalobce domáhal se na úpadkové podstatě společnosti výplaty služného, jež mu příslušelo jako obchodvedoucím v továrně a zadal žalobu u okresního soudu, v jehož obvodu jest továrna, v níž byl zaměstnán. Žalovaná vznesla námitku místní nepříslušnosti, jíž soud první stolice vyhověl a žalobu odmítl, maje za to, že sudiště §u 87 j. n. nelze se dovolávat, ježto provoz v továrně, o niž jde, před podáním žaloby ustal. Rekursní soud námitku místní nepříslušnosti zamítl.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Není o tom sporu, že jde o pohledávku proti podstatě konkursní (§ 46 čís. 2 a) konk. ř.), ačkoliv nelze se ze žaloby dovítiti, jak při měsíčním služném 2500 K nárok za čas od 19. dubna 1921 do 10. června 1921, t. j. od uvalení konkursu do opuštění služby nebo vzhledem k dopisu správce ze dne 10. května 1921 třeba za čas již od 1. dubna do 10. června 1921 právě 3300 K činiti má. Jest tedy dle § 111 odstavec druhý konk. ř. sudiště § 87 j. n. přípustné, pakli podmínky jeho jsou dány. Podmínky ty jsou: a) aby žalovaná měla v okrsku dovolaného soudu zvláštní závod, a b) aby zažalovaná pohledávka vztahovala se na tento závod. Ad a). Tu se předpokládá dle znění zákona, že žalovaná strana ten zvláštní závod ještě v čas podání žaloby má. Tomu v tomto případě tak bylo, neboť není